

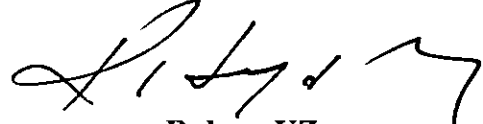

10/4410

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de tarımsal üreticilerin borç, artan girdi maliyetleri ve ithalat baskısı altında yaşadığı sorunların nedenlerinin araştırılması; mazot, gübre, yem, tohum, ilaç, elektrik, sulama, işçilik, kira ve finansman maliyetlerinin üretim üzerindeki etkilerinin, çiftçi borçluluğunun, tarımsal kredi ve icra süreçlerinin, ürün alım fiyatlarının maliyetleri karşılayıp karşılamadığının, ithalat politikalarının yerli üretici üzerindeki baskısının, tarımsal desteklerin zamanlaması ve yeterliliğinin, küçük aile işletmelerinin, hayvancılık yapan üreticilerin, genç çiftçilerin, kadın üreticilerin ve kooperatiflerin karşılaştığı sorunların tespit edilmesi; yerli üretimi, üreticinin gelirini, gıda güvenliğini ve kırsal yaşamı koruyacak etkin, adil, şeffaf ve bütüncül politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın **98’inci** ve İçtüzüğü’nün **104. ve 105.** maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 09/06/2026

Rıdvan UZ
İYİ Parti Çanakkale Milletvekili

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

GEREKÇE

Tarım, yalnızca ekonomik bir faaliyet değil; milletin gıda güvenliği, kırsal yaşamın devamı, üreticinin alın teri, toprağın bereketi ve ülkenin stratejik bağımsızlığı meselesidir. Bir ülke çiftçisini üretimde tutamazsa, tarlasını boş bırakır; tarlasını boş bırakan ülke ise sofrasını ithalata, geleceğini dışa bağımlılığa teslim eder.

Türkiye’de üretici son yıllarda borç, maliyet ve ithalat kısılacı altında üretim yapmaya çalışmaktadır. Mazot, gübre, yem, tohum, ilaç, elektrik, sulama, işçilik, kira ve finansman maliyetlerindeki artış; üreticinin ürününü daha tarladayken borçla başlatmakta, hasat döneminde ise emeğinin karşılığını almasını zorlaştırmaktadır. Çiftçi artık yalnızca toprağı değil, borcu da sürmektedir.

TÜİK’in Mart 2026 Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi verilerine göre Tarım-GFE yıllık yüzde **34,26**, aylık yüzde **3,89** artmıştır. Aynı verilerde tarımda kullanılan mal ve hizmetler endeksi yıllık yüzde **35,82**, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmetler endeksi ise yıllık yüzde **25,17** artmıştır. Bu tablo, üreticinin maliyet yükünün hâlâ yüksek seyrettiğini ve tarımsal üretimde kârlılığın ciddi baskı altında olduğunu göstermektedir.

Tarımsal üretimde maliyet artışı yalnızca çiftçinin sorunu değildir; tüketicinin sofrasına da doğrudan yansımaktadır. Girdi maliyeti artan üretici ya üretimden çekilmekte ya borçlanmakta ya da ürününü zararına satmak zorunda kalmaktadır. Bu zincirin sonunda hem üretici kaybetmekte hem tüketici pahalı gıdaya mahkûm olmakta hem de ülkenin gıda arz güvenliği zayıflamaktadır. Mazotu, gübreyi, yemi, tohumu pahalı olan bir ülkede ucuz ve istikrarlı gıda beklemek, harmana rüzgârla gitmek gibidir.

Üreticinin karşı karşıya kaldığı en ağır başlıklardan biri borçluluk sorunudur. Tarımsal üretim, doğası gereği sezonluk gelir yapısına sahiptir; üretici ekim, bakım, sulama, gübreleme ve hasat dönemlerinde peşin harcama yapmakta, gelirini ise çoğu zaman aylar sonra elde etmektedir. Bu süreçte banka kredileri, Tarım Kredi Kooperatifleri borçları, bayilere olan gübre-yem-tohum borçları ve özel finansman yükleri üreticiyi sürekli borç çevirmeye zorlamaktadır.

Ziraat Bankası’nın tarımsal kredi ürünlerinde çiftçilere gelir elde etme dönemlerine uygun ödeme seçenekleri ve 36 aya kadar vade imkânı sunulduğu belirtilmektedir. Ancak kredi imkânının varlığı, üreticinin borç yükünün sürdürülebilir olduğu anlamına gelmemektedir. Kredi, üretimi finanse eden bir araç olmaktan çıkıp eski borcu yeni borçla kapatma mekanizmasına dönüştüğünde, çiftçi toprağında üretici değil, finansman baskısı altında borçlu hâline gelmektedir.

Tarımda borç kısılacının ağırlaşması, küçük aile işletmelerini özellikle zorlamaktadır. Büyük işletmeler finansmana, teknolojiye, depolamaya, pazarlığa ve pazara daha kolay erişebilirken; küçük üretici ürününü çoğu zaman aracılara, tüccara veya borçlu olduğu bayiye

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

mahkûm koşullarda satmaktadır. Bu durum üreticinin pazarlık gücünü zayıflatmakta, tarımdan kopuşu hızlandırmakta ve köylerin boşalmasına yol açmaktadır.

İthalat politikaları da üretici üzerindeki baskıyı artıran önemli bir başlıktır. Türkiye Gıda ve İçecek Sanayii Dernekleri Federasyonu'nun dış ticaret bültenine göre Türkiye'nin tarım, gıda ve içecek sektörü 2025 Ocak-Aralık döneminde 27,79 milyar dolar ihracat, 22,88 milyar dolar ithalat yapmıştır. Sektör dış ticaret fazlası verse de ithalatın büyüklüğü, özellikle hububat, yağlı tohum, yem hammaddeleri ve bazı stratejik ürünlerde dışa bağımlılık riskinin dikkatle incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Anadolu Ajansı'nın 2025 yılı tarım, gıda ve içecek dış ticaretine ilişkin haberinde, Aralık 2025'te ihracatın yıllık yüzde 13,63 artarak 3,01 milyar dolar olduğu; aynı dönemde ithalatın ise yüzde 54,27 artarak 2,37 milyar dolar seviyesine çıktığı aktarılmıştır. İthalattaki bu hızlı artış, yerli üretim planlaması, girdi bağımlılığı ve fiyat politikaları bakımından Meclis tarafından değerlendirilmesi gereken ciddi bir göstergedir.

İthalat, üreticiyi terbiye etme aracı hâline getirildiğinde yerli üretim zarar görür. Hasat döneminde yapılan veya yapılacağı duyurulan ithalat, üreticinin fiyat beklentisini kırmakta, ürününü değerinde satmasını engellemekte ve gelecek yıl üretim kararını olumsuz etkilemektedir. Üretici "ben ekersem zarar ederim, ithalat gelir fiyat düşer" noktasına gelirse, tarım politikası üretimi değil ithalatı büyütür.

Bu sorun özellikle buğday, arpa, mısır, ayçiçeği, pamuk, soya, bakliyat ve yem hammaddeleri gibi stratejik ürünlerde daha görünürdür. Yem hammaddelerinde dışa bağımlılık, hayvancılık maliyetlerini artırmakta; hayvancılık maliyetleri ise et ve süt fiyatlarına yansımaktadır. Bitkisel üretimde ithalat baskısı, hayvancılıkta yem maliyeti, tüketicide gıda enflasyonu aynı zincirin halkalarıdır.

Tarımsal desteklerin miktarı, zamanlaması ve ürün bazlı etkisi de ayrıca araştırılmalıdır. Desteklerin üretim kararından sonra ve gecikmeli ödenmesi, üreticinin sezon başındaki finansman sorununu çözmemektedir. Çiftçi mazotu, gübreyi, tohumu peşin alırken desteği aylar sonra alıyorsa, destek politikası üreticinin nakit akışına gerçek anlamda karşılık vermemektedir. Destek, seçim dönemi müjdesi değil; üretim takvimine uygun, öngörülebilir ve maliyeti karşılayan kamusal araç olmalıdır.

Ürün alım fiyatları da üreticinin gelirini belirleyen temel unsurdur. TMO, Tarım Kredi Kooperatifleri, Et ve Süt Kurumu ve ilgili kamu kurumlarının alım fiyatları; üretim maliyeti, makul kâr, enflasyon, bölgesel farklar ve üreticinin borçluluk durumu dikkate alınarak belirlenmelidir. Maliyetinin altında fiyat açıklanan veya piyasada tüccarın insafına bırakılan üretici, bir sonraki yıl ekimden vazgeçebilir. Çiftçinin küstüğü toprak, ülkenin yarınki sofrasını eksiltir.

Tarımda maliyet krizinin bir diğer boyutu enerji ve sulama giderleridir. Elektrik, mazot ve sulama maliyetleri arttıkça özellikle sulamalı tarım yapan üreticiler ağır bir yük altına

Tel : 0.312.4206574 – 75

Faks : 0.312.4202300

E-posta : ridvan.uz@tbmm.gov.tr

Adres : Ana Bina E Blok 1.Kat Oda No: E120 TBMM/ANKARA

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

girmektedir. Kuraklık riskinin büyüdüğü, su kaynaklarının azaldığı ve iklim değişikliğinin tarımsal üretimi etkilediği bir dönemde üreticinin enerji ve su maliyetlerinin sürdürülebilir biçimde desteklenmesi gıda güvenliği açısından zorunludur.

Hayvancılık yapan üreticiler bakımından yem maliyetleri, veterinerlik giderleri, ilaç, elektrik, işçilik, ahır giderleri ve kredi borçları büyük bir baskı yaratmaktadır. Süt üreticisi maliyetini karşılayamadığında damızlık hayvanını kesime göndermekte; bu da orta vadede et ve süt arzını azaltmaktadır. Hayvancılıkta kriz bir günde doğmaz; yanlış fiyat, yanlış ithalat ve yüksek yem maliyetiyle yavaş yavaş büyür.

Genç çiftçiler ve kadın üreticiler de tarımsal üretimin sürdürülebilirliği bakımından özel olarak ele alınmalıdır. Köyde gelir elde edemeyen genç kente göç etmekte, kadın üreticiler çoğu zaman emeğinin karşılığını alamamakta, kırsal nüfus yaşlanmakta ve tarımsal bilgi kuşaktan kuşağa aktarılamamaktadır. Tarımda gençlik yoksa gelecek yoktur; kadın üretici desteklenmiyorsa kırsal kalkınma eksik kalır.

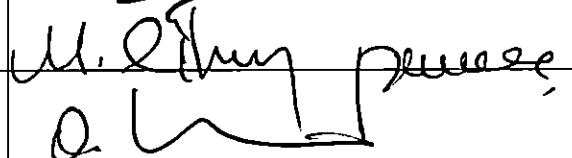
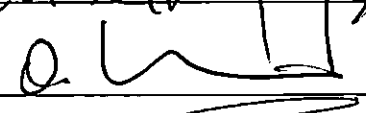
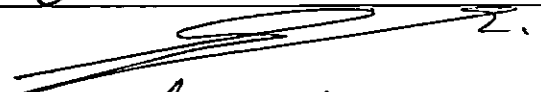
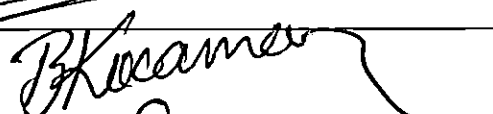
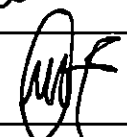
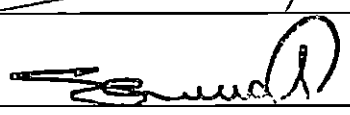
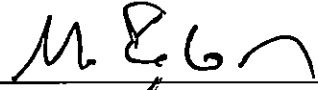
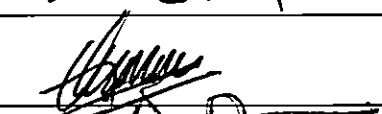
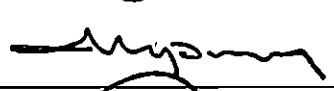
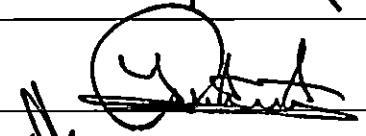
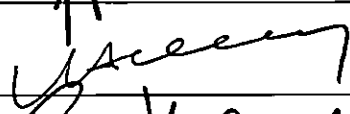
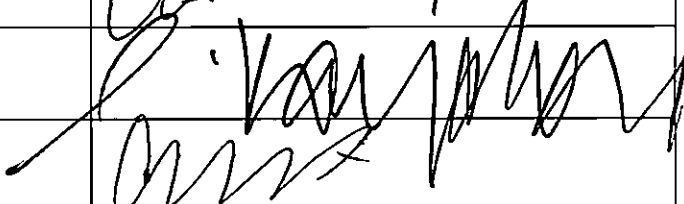
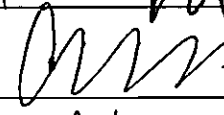
Bu kapsamda üreticinin borçluluk düzeyi, tarımsal kredi kullanımı, takipteki kredi oranları, Tarım Kredi Kooperatifleri ve banka borçları, girdi maliyetlerinin ürün bazlı etkisi, mazot, gübre, yem, tohum, ilaç, elektrik ve sulama giderleri, ithalat kararlarının hasat dönemlerine etkisi, tarımsal desteklerin zamanlaması, alım fiyatları, aracılık sistemi, kooperatifleşme, depolama, sözleşmeli üretim ve üreticinin pazarlık gücü Meclis tarafından bütün yönleriyle araştırılmalıdır.

Ayrıca tarım, gıda ve içecek dış ticaretinde ithalatın ürün bazlı dağılımı; hububat, yağlı tohum, yem hammaddeleri, bakliyat, pamuk, canlı hayvan ve et ithalatının yerli üretime etkisi; gümrük vergisi değişiklikleri; ithalat izinleri; Toprak Mahsulleri Ofisi, Et ve Süt Kurumu ve Tarım Kredi Kooperatifleri'nin piyasa düzenleme rolü şeffaf biçimde incelenmelidir.

Tarımda mesele yalnızca çiftçinin kazancı değildir; milletin sofrasıdır. Üretici borçla boğuşurken, maliyet altında ezilirken, ithalatla fiyatı baskılanırken ve köyünü terk ederken "gıda güvenliği" kâğıt üzerinde kalır. Çiftçiye ayakta tutmayan ülke, gün gelir buğdayı, eti, sütü, yağı, pamuğu ve yemi dışarıdan arar. O gün geldiğinde sadece fiyat değil, bağımsızlık da tartışılır.

Türkiye'de tarımsal üreticilerin borç, maliyet ve ithalat kısılacı altında yaşadığı sorunların tüm boyutlarıyla araştırılması; girdi maliyetlerinin düşürülmesi, üretici borçluluğunun hafifletilmesi, tarımsal desteklerin üretim takvimine uygun ve yeterli hâle getirilmesi, ithalat politikalarının yerli üreticiyi zayıflatmayacak biçimde düzenlenmesi, küçük aile işletmelerinin, genç çiftçilerin, kadın üreticilerin ve kooperatiflerin desteklenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunludur.

Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZASI
Ömer KARAKAŞ	ANKARA	
Yavuz ÖZTÜRK	İSTANBUL	
Yüksel AŞKAR	ANKARA	
M. Cihan PAÇIACI	İSTANBUL	
Ayşe TÜRKER	ADANA	
Y. Selçuk TÜRKÖĞÜ	BURSA	
Burhanettin KOCAMAZ	MERSİN	
Turan YALDIR	AKSARAY	
Sehan TAŞCI	TEKİRDAĞ	
Ferit SUNAT	MANİSA	
Metin ERGÜN	MUĞLA	
M. Mustafa GÜRBAN	GAZİANTEP	
Burak DALGIN	BALIKESİR	
Hüsnü KIRKPINAR	İZMİR	
Yavuz AYDIN	TRABZON	
Hasan TOKTAŞ	BURSA	
Mehmet AKALIN	EDİRNE	
Litfullah KAYALAR	YOZGAT	
A. Selim GİRKİN	HATAY	
A. Ertuğrul FAKIRBAĞ	ANKARA	